

סיכום פרק כג

משלי בלעם

שני משלי בלעם הראשונים

• המשל הראשון (א' - י"ב):

ההכנות:

בלעם עשה 2 פעולות כדי שה' יתגלה אליו:

1. אמר לבלק לבנות 7 מזבחות ולהכין 7 פרים ו 7- אילים.
 2. התבודד ("וילך שפיו").
- בלעם אמר לבלק "אולי יקרה ה' לקראתי" כי ה' אינו מדבר עמו ביום אלא בלילה, ובלעם קיווה שבמקרה יתגלה ה' אליו.

תוכן המשל:

ה' שם דברים בפני בלעם:

* **בלעם מסביר מדוע אינו יכול לקלל את ישראל (ז' - ח')::**

אתה בלק קראת לי שאבוא מארם כדי לקלל ("ארה", "זועמה") את ישראל, אך איני יכול לקלל, כי ה' לא כועס בימים אלו על ישראל.

* **בלעם מזכיר את מעלות עם ישראל (ט' - י')::**

1. אני רואה ("אשורנו") שלעם ישראל יש שורשים טובים, שהם שלושת האבות ("צורים") וארבע האמהות ("ומגבעות").
2. עם ישראל אינו מתערבב עם הגויים ("הן עם לבדד ישכון").
3. עם ישראל מקיים מצוות רבות ("מי מנה עפר יעקב").

* **בלעם מקווה שסופו יהיה טוב כמו סוף הישרים בישראל (י').**

תגובות:

תגובת בלק לבלעם: מה עשית? הבאתי אותך כדי שתקלל ואתה ברכת!?

תגובת בלעם לבלק: אני אומר את מה שה' שם בפני.

מעבר למקום אחר: בלק לקח את בלעם למקום אחר (לשדה צופים, אל ראש הפסגה), אולי משם יצליח בלעם לקלל.

* רש"י: ראה בלק שעתידה פרצה להיפרץ בישראל משם, וחשב שהפרצה היא שמשם יצליחו לקללם, אך הפרצה היא שמאוחר יותר מת משה שם.

• המשל השני (י"ג-כ"ו):

ההכנות:

בלק בנה 7 מזבחות והקריב פר ואיל.

תוכן המשל:

* ה' אינו אדם ואינו משקר ואינו מתחרט. מה שהוא אומר – מתקיים. (י"ט).

ה' ברך את ישראל ואיני יכול להשיב את ברכתו (כ').

* **מעלות עם ישראל (כ"א - כ"ד):**

1. אינם עובדים עבודה זרה ("לא הביט און ביעקב").
2. ה' נמצא עמם ואוהב אותם ("ותרועת מלך בו") והוציא אותם ממצרים בחזק רב.
3. עם ישראל אינם מנחשים וקוסמים והם יודעים את רצון ה' ע"פ הנביאים או ע"פ אורים ותומים.
4. עם ישראל זריז בקיום מצוות: בבוקר הם מתגברים כאריה לקום ולקיים מצוות (הן עם כלביא יקום...), ובערב אינם שוכבים לישון לפני שמחבלים במזיקים ע"י אמירת קריאת שמע שעל המיטה.

סיכום ספר במדבר – לשימוש פרטי ולתלמידים

מתוך האתר של מאיר אביטן www.meir-avitan.co.il

תגובות:

- תגובת בלק לבלעם: עדיף שלא תקלל את ישראל וגם לא תברך.
 - תגובת בלעם לבלק: הרי אמרתי לך "כל אשר ידבר ה' אותו אעשה".
 - מעבר למקום אחר: בלק לקח את בלעם אל ראש הפעור הנשקף על פני הישימון.
- *רש"י: ראה בלק שהן עתידין ללקות ע"י פעור ולא היה יודע במה, אמר: שמא הקללה תחול עליהם משם (אך ישראל לקו שם בגלל ע"ז לבעל פעור).
- הדומה והשונה בין המשלים השונים – ראה טבלה מצורפת.

שאלות ותשובות פרק כג'

מס' שאלה	שאלה	תשובה
1 כג משלי בלעם, ההכנות והברכות	א. אילו מעשים עשו בלעם ובלק כהכנה להצלחת בלעם במשימתו? ב. מדוע משתמש בלעם במלה "יקרה" ה' אלי, ולא במלה "יתגלה" למשל? היעזר ברש"י לפסוקים ג'–ד'. ג. כמה פעמים ברך בלעם את ישראל? מה היה אופיין של שתי הברכות הראשונות?	א. בלעם אמר לבלק לבנות שבעה מזבחות ולהכין שבעה פרים ושבעה אילים. על כל מזבח הקריבו שניהם פר אחד ואיל אחד. בלעם מצדו הלך להתבודד שמא יקרה ה' אליו. ב. אם יתגלה ה' אליו יש בכך מקריות, כי ה' לא מתגלה אליו ביום. ג. בלעם ברך את ישראל ארבע פעמים (כ"ג, א–יב, כ"ג, י"ג–כ"ו. כ"ג, כז–כ"ד, יג. כ"ד, יד–כה). <u>בברכה הראשונה</u> (במשל הראשון – "וישא משלו ויאמר") מדבר בלעם על שורשי ישראל ("חזקים כצורים וכגבעות הללו ע"י אבות ואמהות"). אי התערבותם בגויים, ההבטחה לריבוי זרעם וריבוי קיום המצוות על ידם ("מי מנה עפר יעקב"). <u>במשל השני</u> יש דגש מסוים על ההבדל בין ישראל לגויים. ישראל אינם עובדים ע"ז ("לא הביט און ביעקב וגו'), אין בהם מנחשים וקוסמים ("כי לא נחש ביעקב וגו') והם זריזים במצוות ("הן עם כלביא יקום וגו').
2 כג שתי הברכות הראשונות	בפרק כ"ג נמצאות שתיים מן הברכות שאמר בלעם לישראל. ציין מה דומה ומה שונה בין שתי הברכות בהכנות אליהן, במעשה עצמו ובמתרחש לאחריהן.	<u>הדומה</u> : <u>הכנות</u> : בשתי הברכות התייצב בלק על עולתו ובלעם התבודד כדי לשמוע דבר ה'. בשתיהן חזר בלעם אל בלק לאחר ששמע דבר ה' ומצא אותו ניצב על עולתו ושרי מואב אתו (אולם בפעם הראשונה נאמר "וכל שרי מואב" ורש"י לומד מכך שחלקם ראו שהוא לא מצליח ועזבו). <u>הברכות</u> : בשתיהן אמר בלעם את מה ששם ה' בפיו. בשתי הברכות הסביר/ התנצל בלעם למה אינו יכול לקלל את ישראל. <u>לאחר מכן</u> : בשתיהן אמר בלק אל בלעם שברך אותם במקום לקלל, ובשתיהן הגיב בלעם באמרו כי ביכולתו לומר רק את מה שה' שם בפיו. בשתיהן הציע בלק לבלעם לקחת אותו למקום אחר כדי לקלל משם, כי אולי ממקום אחר יצליח הדבר. <u>השונה</u> : <u>הכנות</u> : בפעם השנייה לא אמר בלעם לבלק לערוך שבעה מזבחות וכו'. <u>הברכות</u> : ישנו הבדל בתוכן הברכות.